

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในบทนี้ได้เสนอเนื้อเรื่องซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ โดยจะนำเสนอเป็น 3 ตอนด้วยกันคือ

- ตอนที่ 1 ความหมายของแรงจูงใจ ประเภทของแรงจูงใจและทฤษฎีแรงจูงใจ
- ตอนที่ 2 บัณฑิตศึกษา และการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ความหมายของแรงจูงใจ ประเภทของแรงจูงใจและทฤษฎีแรงจูงใจ

ในการแสดงพฤติกรรมออกมาครั้งหนึ่ง ๆ ของมนุษย์นั้นไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นได้ หรือพฤติกรรมภายในซึ่งผู้สังเกตไม่สามารถสังเกตเห็นได้หรือสังเกตเห็นได้ยาก (Overt and Invert behavior) มีสิ่งที่ต้องพิจารณาคืออะไร เป็นต้นเหตุหรือตัวผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ในสมัยหนึ่งนักจิตวิทยาเชื่อกันว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณ กล่าวคือวิธีการที่จะตอบสนองสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่แรกเกิด พฤติกรรมใดที่ไม่ใช่ผลโดยตรงของการอบรมสั่งสอนจากบ้านหรือโรงเรียนก็จะถูกหักทลายว่าพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นมาโดยสัญชาตญาณ จากการศึกษาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งแนวความคิดเกี่ยวกับสัญชาตญาณถูกลบล้างจนเกือบหมดความเชื่อถือนลงไป และในปัจจุบันจึงมีความเห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นจากภาวะภายในของร่างกายเราทั้งสิ้น กล่าวคือในร่างกายของมนุษย์นั้นจะมีความต้องการหลาย ๆ อย่าง เช่น มีความต้องการสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพ ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิพอเหมาะ เป็นต้น เมื่อใดก็ตามที่ร่างกายขาดสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตก็จะมีแรงขับ (Drive) เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ และแรงขับนี้จะเป็นตัวผลักดันให้มนุษย์มีพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อเสาะหาสิ่งที่ขาดไปนั้นมาให้ร่างกายอยู่ในภาวะที่สมดุล และถึงแม้เราจะยอมรับว่ามนุษย์ทั่วไปมีความต้องการจำเป็นบางอย่างแต่

ก็ไม่ได้หมายความว่าความต้องการจำเป็นเหล่านี้มีพลังรุนแรงผลักดันให้มนุษย์กระทำสิ่งต่าง ๆ โดยที่เราไม่มีการคัดแปลงแก้ไขได้ (ประสาธ อิศรปริชา 2521: 13 - 14 และ ชูตา จิตพิทักษ์ 2525: 31)

จากที่ได้อธิบายมาแล้วนี้มีคำอยู่สามคำที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ คือ ความต้องการ แรงขับ และแรงจูงใจ ซึ่งลูธีย์ ซีรคากร (2525: 78 - 79) ได้อธิบายความหมายของคำทั้งสามคำดังนี้

ความต้องการ (Needs) คือ สภาพที่อินทรีย์ขาดความสมดุล จึงเกิดแรงขับหรือแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรม เพื่อลดความเครียด และทำให้ร่างกายกลับสู่สภาพสมดุลดั้งเดิม

แรงขับ (Drives) หมายถึงแรงผลักดันซึ่งเกิดจากสภาพภายในบุคคล เช่น ความหิว ความกระหาย ทำให้เกิดความตึงเครียดในร่างกายขึ้นจึงเกิดแรงขับผลักดันให้เกิดพฤติกรรม เพื่อบำบัดความต้องการอาหารและน้ำ

แรงจูงใจ (Motives) หมายถึงสิ่งที่จะนำอินทรีย์ไปสู่จุดมุ่งหมายอันหนึ่งอันใดก็ได้ (Push into some relevant direction)

คูภินิษฐ์ วัฒนชาติ (2528: 69) ได้ให้ความหมายของความต้องการว่า หมายถึงความจำเป็นของอินทรีย์ เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตซึ่งเกี่ยวกับการรอกงาม การสืบพันธุ์ การอนามัย และยังมีความหมายถึงการให้สังขมยอมรับอีกด้วย ส่วนบราวน์ (Brown) ให้ความหมายว่าเป็นสภาวะไม่สมดุล ซึ่งเกิดจากการกำหนดเงื่อนไขบางอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การถูกหน่วงเหนี่ยวไม่ให้ได้รับอาหาร เป็นต้น ฮิลการ์ด (Hilgard) กำหนดว่าความต้องการเป็นสภาวะทางสรีรวิทยาที่เกิดการสูญเสียหรือขาดไป ทำให้เกิดความไม่สมดุลขึ้น แต่เมอร์เรย์ (Murray) กล่าวอธิบายเพิ่มเติมว่าความต้องการนั้นไม่ได้มีความหมายแคบ ๆ อยู่เฉพาะความต้องการทางร่างกาย เช่น อาหาร ฯลฯ เท่านั้น แต่มีความหมายครอบคลุมถึงความต้องการด้านจิตใจอื่น ๆ อีกมาก เช่น ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการตำแหน่ง ความต้องการเกียรติ และอำนาจ เป็นต้น (อ้างถึงใน ประสาธ อิศรปริชา 2521: 14-15)

ลูธีย์ ซีรคากร (2524: 79-81) ได้จำแนกแรงขับออกเป็น 2 ประเภท

ดังนี้

1. แรงขับปฐมภูมิ (Primary Drives)
2. แรงขับทุติยภูมิ (Secondary Drives)

แรงขับปฐมภูมิ เป็นแรงขับที่เกิดมาพร้อมกับวุฒิภาวะ ไม่ต้องมีการเรียนรู้ แบ่งออกเป็นแรงขับด้านสรีรวิทยา (Physiological drives) กับแรงขับทั่วไป

ก. แรงขับด้านสรีรวิทยา มีต้นกำเนิดมาจากความต้องการทางร่างกายหรือสภาวะในร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ การพักผ่อน การขับถ่าย อากาศสำหรับหายใจ และแรงขับในการเป็นแม่ (Maternal drive) ซึ่งหมายถึง แรงขับที่ทำให้เพศหญิงมีความต้องการที่จะปกป้องรักษาลูก เตรียมตัวเพื่อที่จะเลี้ยงลูก แรงขับนี้ได้รับอิทธิพลจากฮอร์โมน โปรแลคติน (Prolactin) ฮอร์โมนนี้จะกระตุ้นต่อมน้ำนมให้ผลิตน้ำนมให้เพียงพอที่จะเลี้ยงลูก

ข. แรงขับทั่วไป เป็นแรงขับที่แม้ว่าจะไม่ได้เกิดจากความต้องการของร่างกาย โดยเฉพาะแต่ก็เป็นแรงขับที่ไม่ต้องเรียนรู้เหมือนกัน เช่น ความอยาก رؤ้อยากเห็น ความกลัว ความรัก ฯลฯ

แรงขับทุติยภูมิ เป็นแรงขับที่สลับซับซ้อนเกิดจากการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่อาจจะเรียกได้ว่า เป็นแรงกระตุ้นทางสังคม ได้แก่ ความต้องการให้สังคมยอมรับ ความต้องการตำแหน่งฐานะทางสังคม ฯลฯ

ตามที่ได้อธิบายมานี้ จะเห็นว่าสิ่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมก็คือ แรงขับ (Drive) ซึ่งเกิดมาจากความต้องการ (Need) ของร่างกายอีกชั้นหนึ่ง นั่นคือ แรงขับและความต้องการจะเกิดควบคู่กันเสมอ เช่น ในขณะที่ร่างกายขาดหรือสูญเสียอาหารหรือน้ำ ร่างกายย่อมต้องการอาหารหรือน้ำ ความต้องการนี้จะก่อให้เกิดผลทางจิตวิทยาตามมา คือ ทำให้ใจคอหงุดหงิด กระวนกระวาย อารมณ์เสียง่าย และทำอะไรรุนแรง สิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากความต้องการและมีความเกี่ยวข้องกับแรงขับหรือ แรงจูงใจ โดยทั่วไปเราจะใช้คำว่า แรงจูงใจนี้อ้างถึงภาวะภายในร่างกายที่กระตุ้นให้ร่างกายเกิดการตื่นตัว หรือการกระทำกริยาอาการต่าง ๆ และเกิดความพร้อมหรือความโอนเอียงที่จะทำให้ร่างกายมีพฤติกรรมสู่เป้าประสงค์อย่างมีทิศทางและเหมาะสม ส่วนแรงขับนั้นเป็นภาวะของอินทรีย์ซึ่งเกิดจากเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไม่ต้องเรียนรู้ แล้วเงื่อนไขนั้นไม่

013017

ได้เป็นสิ่งกำหนดแนวทางหรือชี้ช่องให้ร่างกายตอบสนอง เพื่อจะไปสู่สิ่งที่หวัง (Incentive) อย่างเหมาะสมนั้นก็คือ แรงจูงใจมีความหมายในขอบเขตที่กว้างกว่า คำว่าแรงขับ (ประสาธ อิศรปริศา 2521: 15)

กิลฟอร์ด และเกรย์ (1970: 189) กล่าวว่า แรงจูงใจคือสถานการณ์ภายใน ซึ่งไปกระตุ้นและริเริ่มเรื่องของกิจกรรมและการเคลื่อนไหวแล้วนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามของทางภายใต้การนำของเป้าหมาย

แซนฟอร์ดและไรท์แมน (1970: 240) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจเป็นความรู้สึก ซึ่งไม่อยากจะหยุดนิ่งเป็นการขาด เป็นพลังอะไรก็ตามที่มนุษย์อยู่ภายใต้การชักจูงบางอย่าง มนุษย์เองก็จะทำอะไรบางอย่างซึ่งโดยทั่วไปแล้วมนุษย์กระทำในสิ่งนี้ เพื่อจะลบสภาวะการณที่เรียกว่า สภาพการขาดหรือทดแทนพลังบางอย่าง

แอนเครส (1970: 505) กล่าวสั้น ๆ ว่า แรงจูงใจเป็นตัวการที่ทำให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์

ประคินันท์ อุปรมัย (2518: 110) ใ้คำอธิบายและให้ความหมายของคำว่า แรงจูงใจว่า หมายถึง แรงดันที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา เช่น ความหิว เป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นให้ร่างกายเคลื่อนไหว เพื่อไปหาอาหารมารับประทานเพื่อให้หายหิว

สุชา - สุรางค์ จันทน์เอม (2518: 48-49) ให้ความหมายของคำว่า แรงจูงใจ (Motive) ว่าเป็นสภาพความพร้อมของอินทรีย์ ในการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ หรือเป็นภาวะอินทรีย์ถูกกระตุ้น เพื่อสู่จุดหมายปลายทางที่ใ้คั่งไว้

ความหมายของคำว่าแรงจูงใจที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่าเมื่อในตัวบุคคลเกิดสภาวะของความไม่สมดุล และบุคคลนั้นเกิดมีเป้าหมายภายนอก ทั้งสองประการนี้เมื่อประกอบกันเข้าจะทำให้เกิดแรงจูงใจขึ้น จึงอาจนิยามของแรงจูงใจได้ว่า เป็นแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อจะมุ่งสู่เป้าหมายที่ตนต้องการอย่างมีทิศทาง ทั้งแรงขับและแรงจูงใจต่างก็เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ หลายประการ เช่น เกิดจากความต้องการที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอก สิ่งเร้าภายในหรือทั้งสิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายในรวมกัน เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการเป็นที่รู้จักและเห็นที่ยอมรับของสังคม ฯลฯ สิ่งเร้าต่าง ๆ ดังกล่าวจะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิด

พฤติกรรมใดทั้งสิ้น ทั้งแรงจูงใจและแรงขับต่าง ๆ ก็เป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดพฤติกรรม แต่แตกต่างกันที่ว่าแรงขับทำให้เกิดพฤติกรรมแบบใดก็ได้ ส่วนแรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง และมีจุดมุ่งหมาย

ประเภทของแรงจูงใจ

การแบ่งประเภทแรงจูงใจมี ผู้แบ่งแยกไว้หลายแบบต่าง ๆ กันไปและจะได้อธิบายและนำเสนออีกต่อไปนี้

ฮิลการ์ด (Hilgard 1962: 127-128 อ้างถึงใน ประทีป ประพันธ์พจน์ 2526: 14) ได้จำแนกแรงจูงใจออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. แรงจูงใจที่จะมีชีวิตอยู่ (Survival motives) เกิดจากความต้องการทางสรีระตามธรรมชาติ เช่น ต้องการอาหาร ต้องการพักผ่อน ฯลฯ เมื่อความต้องการเหล่านี้ถูกเร้าจะทำให้เกิดแรงขับขึ้น ซึ่งแรงขับนี้จำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง แล้วร่างกายก็จะเกิดความพอใจถ้าแรงขับไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดความเจ็บป่วยและถึงแก่ชีวิตได้ในที่สุด

2. แรงจูงใจทางสังคม (Social motives) หมายถึง แรงจูงใจอันเกิดจากความต้องการทางสังคม (Social Needs) ของมนุษย์ในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ได้แก่ ความต้องการความรัก (Need for Affection) ความต้องการตำแหน่งในสังคม (Need for social status) ความต้องการทางเพศ (Sex Need) ความต้องการเหล่านี้ทำให้เกิดแรงจูงใจ (Motives) ให้คนเรากระทำพฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) เช่น เด็กต้องการความรักจากเพื่อน จากความต้องการนี้จะกระตุ้นให้เด็กแบ่งปันขนมให้เพื่อนหรือให้เพื่อนยืมของ เป็นต้น หรือความต้องการทางเพศ ก็จะกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมความรัก การนินทรมิตรเพื่อนต่างเพศ พฤติกรรมทางสังคมที่บุคคลแสดงออกไปนั้นอาจจะเป็นรูปต่าง ๆ เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน (Submission) การรุกราน (Aggression) การแสดงอำนาจ (Dominance) ตัวอย่าง เช่น การแสดงพฤติกรรมของนายทหารที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นพฤติกรรมที่แสดงอำนาจและการอ่อนน้อมถ่อมตน

3. แรงจูงใจในทางอวกตณ (Ego - Integrative Motives) หมายถึง

แรงจูงใจอันเกิดจากความต้องการความสำเร็จ (Need for Successfulness)
 ความต้องการปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ ความต้องการ
 ในการสร้างและประดิษฐ์เพื่อให้เกิดความรู้สึกนับถือตนเอง (Self-respect)
 ซึ่งจะเป็นทางให้บุคคลสามารถหลีกเลี่ยงจากการมีปมค้อย (Inferiority Complex)
 และความรู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า (Self-depreciation) หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า
 คนจะได้มีความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ (Sense of Attainment) ส่วนแรงจูงใจที่
 เกิดจากความต้องการปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ (Satisfying Philosophies of Life)
 นั้นก็เพื่อบุคคลจะได้เป็นที่น่านิยมยกย่องของคนอื่นในสังคมด้วย

สุชา - สุรางค์ จันทน์เอม (2518 : 48-49.) และประสาร ทิพย์ชารา
 (2522 : 84-85) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 3 ประเภท เช่นกันคือ

1. แรงจูงใจทางร่างกาย (Physiological Motives) เป็นแรงจูงใจ
 ที่เกิดจากแรงขับต่าง ๆ ได้แก่ ความหิว ความกระหาย การพักผ่อน การขับถ่าย ความ
 ต้องการทางเพศ การหลีกเลี่ยงความเจ็บป่วย และอื่น ๆ ร่างกายจะพยายามควบคุม
 รักษาภาวะภายในร่างกายให้อยู่ในสภาพปกติอยู่เสมอ โดยจะเกิดมีแรงจูงใจให้ทำกิจ-
 กรรมต่าง ๆ เช่น เมื่อเกิดความกระหาย ก็จะต้องหาน้ำดื่ม เมื่ออบอ้าวก็จะต้องไปหา
 ที่อากาศเย็นสบายอยู่ หรือน้ำดื่มเย็น ๆ เพื่อให้คลายร้อน เมื่อมีกากอาหารมากภายใน
 ร่างกายก็จะต้องมีการขับถ่ายทิ้งนี้ เป็นต้น

2. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการ
 เรียนรู้ (Learning) ภายหลัง เช่น ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ ทรัพย์สิน อำนาจ
 ความพึงพอใจ การพักผ่อนหย่อนใจ การแสวงหาความสนุกสนาน เป็นต้น

3. แรงจูงใจส่วนบุคคล (Personal Motives) เป็นแรงจูงใจที่พัฒนาขึ้น
 ในตัวบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป แรงจูงใจส่วนบุคคลนี้มีรากฐานมา
 จากความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางสังคมประกอบด้วย การที่จะเข้า
 ใจแรงจูงใจ ส่วนบุคคลของใครนั้นจะต้องศึกษาชีวประวัติของคน ๆ นั้นอย่างละเอียด
 ทุกแง่ทุกมุม เพราะเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและสะสมมาเป็นเวลานาน แรงจูงใจส่วนบุคคล
 มักจะแสดงออกมาในรูปของการสะสมต่าง ๆ เช่น การสะสมแสตมป์ การออกทรัพย์สิน
 ความมานะในการทำงาน เป็นต้น

ประสาธ อิศรปริศา (2521 : 20-26) จัดแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2

ประเภทใหญ่ ๆ คือแรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการทางสรีระ และแรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการทางสังคม

แรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการทางสรีระหรืออาจจะเรียกว่า แรงขับทางสรีระ (Physiological drives) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรักษาคุณภาพของสภาวะภายในร่างกาย เช่น เมื่อร่างกายขาดสารอาหารบางอย่างไป ก็จะมีผลให้ภาวะความสมดุลสูญเสียไป ความเครียดในร่างกายก็จะเกิดขึ้น ความเครียดนี้จะยังคงอยู่ต่อไปจนกว่าจะได้สารที่ขาดไปนั้นมา ดังนั้นเมื่อคนความหิว ย่อมเป็นผลจากที่คนนั้นขาดอาหารถึงผลการทดลองของนักจิตวิทยา ซึ่งได้ให้เด็กเลือกรับประทานอาหารที่จัดไว้ตามใจชอบ เขาพบว่าเด็กจะเลือกรับประทานอาหารที่มีธาตุซึ่งร่างกายต้องการ แต่อย่างไรก็ตามนิสัยการรับประทานและสิ่งที่ยู่อื่นในสังคมนิยม จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับควยเช่นกัน แรงขับทางสรีระมีอยู่หลายประเภทด้วยกัน เช่น ความหิว ความกระหาย การพักผ่อนหลังนอน การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ความต้องการทางเพศ ฯลฯ

แรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการทางสังคม แรงจูงใจประเภทนี้เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ต้องติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ แรงจูงใจเกี่ยวกับฐานะทางสังคม ความรัก

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 236) ได้แบ่งประเภทของแรงจูงใจอย่างมีหลักเกณฑ์ คือ

- ก. ถ้าแบ่งตามที่มาของแรงจูงใจ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
1. แรงจูงใจทางร่างกาย (Physiological Motive)
  2. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motive)

ข. ถ้าแบ่งตามเหตุผลของเบื้องหลังในการแสดงพฤติกรรม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive)
2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive)

ปลินินท์ อุปรมัย 25 18: 110) ได้แบ่งประเภทของแรงจูงใจและได้ให้ความหมายของแรงจูงใจแต่ละประเภท ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจภายใน หมายถึงสิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมอันพึงปรารถนา เช่น สนใจ ตั้งใจเรียน และขยันหมั่นฝึกฝน ทบทวนบทเรียน ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดีงาม แรงจูงใจภายในได้แก่

(1) ความสนใจพิเศษ (Special Interest) ถ้าเด็กคนใดมีความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เป็นพิเศษต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง วิชาใดวิชาหนึ่ง ก็จัดว่าเด็กมีการจูงใจภายในกระตุ้นให้เด็กเอาใจใส่หมกมุ่นในสิ่งนั้นหรือวิชานั้น ๆ เช่น เด็กที่มีความสนใจเป็นพิเศษในวิชาภาษาอังกฤษ เด็กจะตั้งใจเรียนวิชานี้ และหมั่นฝึกฝนทำแบบฝึกหัด ขยันทบทวน และต้องการพูดภาษาอังกฤษให้เก่ง จึงใช้เวลาว่างไปในการเข้าร่วมชุมนุมภาษาอังกฤษ (English Club) ของโรงเรียน

(2) ความต้องการ (Needs) เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า คนเราทุกคนมีความต้องการ และความต้องการทำให้เกิดแรงขับ (Drives) แรงขับทำให้คนเรากระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดความสบายใจ พอใจ เช่น ความต้องการความสำเร็จ (Need for Successfulness) ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจ (Motives) ในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ เช่น ทำให้เด็กสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น ออกสันทนาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การทำการกิจกรรมต่าง ๆ ได้ผลดี

(3) เจตคติ (Attitude) ความรู้สึกความนึกคิดที่ดีที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นจัดเป็นการจูงใจภายในอีกอย่างหนึ่ง ที่จะกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น เด็กที่ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เห็นว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เรียกสนุก ทั้งเป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เจตคติที่ดี (Positive Attitude) นี้จะทำให้เด็กสนใจ ตั้งใจ และขยันในการทำแบบฝึกหัดเป็นพิเศษ

2. แรงจูงใจภายนอก แรงจูงใจชนิดนี้เกิดจากเครื่องล่อ (Incentives) ภายนอกมากกระตุ้นให้เกิดเหตุจูงใจในการกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้แก่

(1) เป้าหมาย (Goals) คนที่มีเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงานใด ๆ นั้น เป้าหมายจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น นักเรียน ปก.ศ.สูงมีเป้าหมายที่จะศึกษาให้ได้ปริญญาตรี นักเรียนผู้นั้นจะสนใจ ตั้งใจและขยันในการเรียนวิชาต่าง ๆ เพื่อทำคะแนนให้ได้ดี เพื่อให้ทางวิทยาลัยคัดเลือกส่งไปเรียนต่อในวิทยาลัยครูที่เปิดสอนระดับปริญญาทั่วประเทศ

(2) ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้า (Knowledge of Progress) เด็กที่มีโอกาสได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียน การทำงานหรือการกระทำกิจกรรมใด ๆ แล้ว ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของตนจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดแรงจูงใจได้ดี ทำให้เด็กมีกำลังใจ (Encourage) ในการเรียน การทำงาน และการทำกิจกรรม คือ การทำพฤติกรรมที่ดีงามต่อไป ครูอาจจะให้นักเรียนบันทึกผลความก้าวหน้าของตนเองในการเรียนวิชาใด ๆ เช่น การทำเลข การสะกดคำ ฯลฯ ด้วยกราฟแท่ง หรือกราฟเส้น

(3) เครื่องล่อ (Incentives) หมายถึงสิ่งที่ครูผู้ปกครองและผู้บังคับบัญชา นำมาใช้กระตุ้นนักเรียน บุคลากร และผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดแรงจูงใจในการทำดี คือ การทดสอบ (Test) การชมเชย (Praise) การติเตียน (Blame) การแข่งขัน (Complitation) การประกวด (Contest) การให้รางวัล (Rewards) การลงโทษ (Punishment)

นักจิตวิทยาได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น ๒ แบบ คือ (ประสาร ทิพย์ชานา 2515: 84-86)

ก. แรงจูงใจภายใน

ข. แรงจูงใจภายนอก

แรงจูงใจภายใน หมายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากแรงกระตุ้น อย่างไม่อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เช่น การที่บุคคลเข้าใจจุดประสงค์ของการเรียนยอมช่วยให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ แรงจูงใจภายในอาจจะแยกออกได้ดังนี้ คือ

1. ความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้สนใจค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

2. ความสนใจ เป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่มีอยู่แล้วในตัวบุคคลแต่ละบุคคล แต่ละวัยจะมีความสนใจแตกต่างกัน
3. ความพอใจที่ได้กระทำในสิ่งที่ตนพอใจ เช่น บุคคลที่ทำงานด้วยใจรักไม่ต้องการผลตอบแทนใด ๆ

แรงจูงใจภายนอก คือแรงจูงใจที่เกิดขึ้นส่วนมากมักเป็นแรงดันจากสังคม จุดหมายปลายทางของการกระทำอยู่นอกเหนือไปจากตัวกิจกรรม เช่น การให้รางวัล การทำโทษ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นอันดับแรก และก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม แรงจูงใจภายนอกที่สำคัญได้แก่

1. การแข่งขันและการร่วมมือ
2. ความสำเร็จในการทำงาน
3. ความนิยมชมชอบจากผู้อื่น
4. การให้รางวัลและการทำโทษ

ฮิลการ์ด (Hilgard 1962: 125-127 อ้างถึงใน ชูชีพ อ่อนโคกสูง 2518: 73) ได้สรุปและให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับแรงจูงใจไว้ดังนี้คือ

1. แรงจูงใจของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม แม้ว่าในสังคมเดียวกันแรงจูงใจของแต่ละบุคคลก็มีความแตกต่างกัน แล้วแต่ประสบการณ์หรือการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลหรือของสังคมแต่ละสังคมทั้งนี้เพราะแรงจูงใจเป็นผลของประสบการณ์และการเรียนรู้โดยตรง
2. แรงจูงใจอย่างเดียวกันอาจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ต่างกันไป เช่น ความโกรธหรือความเคียดแค้นอาจแสดงออกโดย การก้าวร้าวทำร้าย ต่อสู้หรือบางคนแสดงออกโดยการหลบหนีไม่ได้
3. แรงจูงใจต่างกัน อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมอย่างเดียวกันได้ เช่น การโกหก อาจมีสาเหตุมาจากความต้องการปกปิดความผิดของตัวเอง หรืออาจเกิดจากความต้องการแสดงว่า ตัวเองเป็นบุคคลสำคัญก็เป็นได้
4. แรงจูงใจที่เกิดขึ้นอาจมีสาเหตุสลับซับซ้อน เช่น เด็กลักขโมย เราคิดว่าแกทำไปเพราะอยากได้ของ ๆ คนอื่น ซึ่งจริง ๆ แกอาจทำไปเพราะมีความขัดแย้งในใจหรือความขงคับใจที่ไม่มีใครเอาใจใส่ก็ได้

ทฤษฎีแรงจูงใจ

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องของแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดการ แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมานั้นมีรากฐานมาจากความต้องการ และความต้องการของมนุษย์นั้นมีความต้องการหลายอย่างจากการค้นคว้า วิจัย และทดลอง นักจิตวิทยาส่วนมากต่างก็ยอมรับกันว่า ความต้องการของมนุษย์มีทั้งที่เกิดจากสภาพของทางสรีระและที่เกิดขึ้นจากสภาวะของสิ่งแวดล้อม ในส่วนขอความต้องการของมนุษย์นั้น คนที่รู้ว่าการต้องการจำเป็นในชีวิตของตนบางอย่างขาดหายไป คนนั้นก็อาจแสดงพฤติกรรมออกมาหลายอย่าง บางคนอาจจะดิ้นรนชวนชวายเป็นทางฆ่าตัวหรือละเลยความต้องการจำเป็นที่ขาดหายไปนั้น (ดูคำ จิตวิทยา 2525: 31 - 41)

ในพุทธศาสนา แรงผลักดันพฤติกรรมมนุษย์ ได้แก่ ความทะยานอยาก หรือความใคร่ ความกระหาย (อย่างแรง) ขนาดต้องดิ้นรนชวนชวาที่เดียว เรียกว่า คันทา ซึ่งมีอยู่ 3 อย่างคือ

1. กามคันทา
2. ภวคันทา
3. วิภวคันทา

กามคันทา คือความต้องการที่อยากจะได้ชีวิตอย่างในโลกเขาใช้ชีวิตกัน อยากรู้อยากในสิ่งที่คิดว่าจะทำให้ชีวิตเรามีความสุขความสบาย ความอยากในสิ่งที่น่าใคร่น่าปรารถนา น่าพอใจในรูป รส กลิ่น เสียง และการสัมผัส

ภวคันทา คือความใคร่ในภพ อยากรู้อยากเป็นโน้นเป็นนี้ ความต้องการที่จะมีฐานะทางสังคมอย่างนั้นอย่างนี้

วิภวคันทา เป็นคันทาที่ตรงกันข้ามกับภวคันทา หมายถึงความไม่อยากรู้อยากอยู่ในภพปัจจุบัน ความไม่อยากรู้อยากเป็นโน้นเป็นนี้ อยากรู้พ้นไปจากภาวะที่ไปปรารถนา

คันทาทั้ง 3 อย่างนี้ ทำให้เกิดอุปาทานคือความยึดมั่นถือมั่น และทำให้เกิดเจตจำนงในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ (ดูคำ จิตวิทยา 2525: 40 - 41)

มาสโลว์ (A.H.Maslow) ได้กล่าวว่า มูลเหตุจูงใจอันสำคัญของมนุษย์คือ ความต้องการ (Needs) และได้มีสมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการและพฤติกรรมของมนุษย์ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการมีอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด แต่สิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งนั้นอยู่แล้วหรือยัง ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอื่นจะเข้าแทนที่ กระบวนการนี้ไม่มีสิ้นสุดและจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นเป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นตามลำดับความสำคัญกล่าวคือเมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนองทันที (Herbert B Hicks 1967: 234-240)

มาสโลว์ มีความคิดเห็นว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลา ความต้องการเหล่านี้มักไม่ได้รับการตอบสนองบริบูรณ์ทั้งหมด หากแต่เป็นบางส่วนและบางเวลา คนในสังคมโดยทั่วไปแล้วจะได้รับความพอใจเพียงบางส่วนและไม่พอใจบางส่วนแห่งความต้องการทั้งหมดของเขา และมาสโลว์ ได้ให้ทัศนะว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยความต้องการ 5 ประการ จัดเรียงตามลำดับก่อนหลังดังนี้ (A.H.Maslow 1970: 35-47)

1. ความต้องการทางค่านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการทางค่านร่างกายเป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อการอยู่รอดและจำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิต ร่างกายจะต้องได้รับการตอบสนอง หากร่างกายไม่ได้รับการตอบสนองแล้ว อาจจะต้องเสียชีวิตในโอกาสต่อมาได้ เช่น ความต้องการในค่านอาหาร น้ำ ความต้องการทางเพศ ฯลฯ และมาสโลว์ ได้ชี้ให้เห็นว่าบุคคลใดก็ตามที่ยังอยู่ในภาวะการขาดแคลนอาหาร ความปลอดภัยการเข้าสังคมและความมีชื่อเสียงแล้ว บุคคลผู้นั้นจะมีความต้องการในเรื่องของอาหารมากกว่าสิ่งใด ๆ

2. ความต้องการทางค่านความปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการประเภทนี้ มนุษย์เริ่มมีมาตั้งแต่เป็นทารก เช่น เด็กพยายามจะหลบหนีจากสถานที่ที่จะเกิดอันตราย หรือหนีคนแปลกหน้า และโดยทั่วไปแล้วไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะมีพฤติกรรมที่หนีห่างจากสงคราม การเจ็บไข้ การประทุษร้าย แต่อย่างไรก็ตามความต้องการที่อยู่ระดับสูง

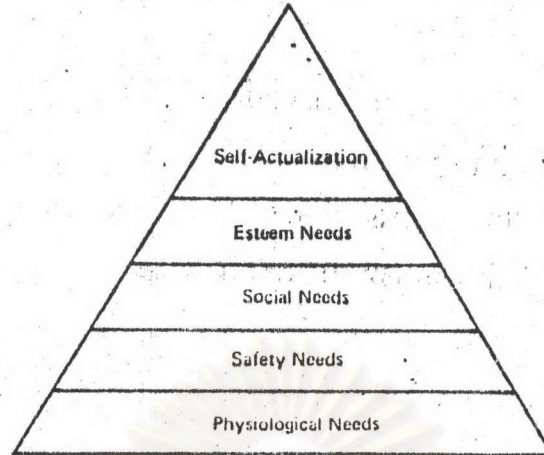
ขึ้นไปจะมีความสำคัญก็คือเมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านความปลอดภัย จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับร่างกาย เช่น ความต้องการความอบอุ่น มั่นคง การคุ้มครอง ความต้องการหนีห่างจากอันตราย

3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) เมื่อความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านสังคมจะ เริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคนต่อไปซึ่งความต้องการในขั้นนี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การอยู่ร่วมกัน และการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึก ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคม

4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นหรือมีชื่อเสียง (Esteem Needs) เป็น ความต้องการระดับสูงอยากเด่นในสังคมเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลายในเรื่องต่าง ๆ เช่น ยอมรับในเรื่องความรู้ความสามารถ

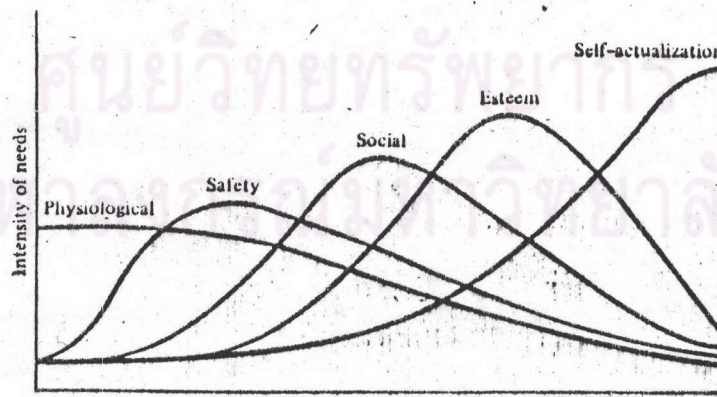
5. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs) ความต้องการนี้เป็นความต้องการระดับสูงสุด เป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความ สำเร็จตามแนวความคิดของตนเอง และการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะบรรลุถึงในแนวทาง ที่ดีที่สุดตามแนวความคิดของตนนั้นย่อมจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของบุคคลนั้นด้วย เช่น นายกรัฐมนตรี บุคคลธรรมดาส่วนมากนีกอยากจะเป็น นีกอยากจะได้แต่ไม่สามารถเป็น ได้ บุคคลใดที่บรรลุถึงความต้องการในขั้นนี้ก็ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลพิเศษไปซึ่งไม่ ต้องกังวลเกี่ยวกับเรื่องปากท้อง ความปลอดภัย ความรัก เรื่องศักดิ์ศรีอีกต่อไปหากแต่จะ พัฒนาตนเองให้เจริญงอกงามออกไปมากที่สุด บุคคลนั้นจะศึกษาเพราะอยากรู้ จะสร้าง สรรค์เพราะใจรัก จะทำงานเพราะอยากทำเรียกบุคคลพวกนี้ว่าเป็นผู้ที่มีความสมหวังใน ชีวิต คือ บุคคลนั้นได้ใช้ความสามารถของตนเป็นในสิ่งที่ตนเองสามารถเป็นได้

A Hierarchy of Needs

อย่างไรก็ตามมาสโลว์ไม่ได้มีความมุ่งหมายว่าการเรียงลำดับของความต้อการดังกล่าวนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั่วไปหรือเป็นสากล มีข้อสมมติฐานที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ เมื่อความต้อการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วความต้อการอย่างอื่นจึงจะเกิดขึ้น มาเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเสมอไป ความต้อการบางอย่างอาจจะได้รับการตอบสนองบางส่วน ไม่สมบูรณ์ ในกรณีเช่นนี้ย่อมจะก่อให้เกิดโอกาสสำหรับความต้อการอื่น ๆ เกิดขึ้นมา กล่าวคือ ความต้อการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่หมดไปความต้อการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมา สังกเหตุได้จากภาพข้างล่างนี้

RELATIONSHIP OF NEED LEVELS

ซุกา จิตพิทักษ์ (2525: 31-37) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นของมนุษย์สามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการจำเป็นทางชีววิทยา (Biological Needs)
2. ความต้องการจำเป็นทางสังคมวิทยา (Sociological Needs)
3. ความต้องการจำเป็นทางจิตวิทยา (Psychological Needs) ได้แก่
  - 3.1 ความต้องการจำเป็นสำหรับความรักและความรักใคร่
(Need for love & Affection)
  - 3.2 ความต้องการจำเป็นสำหรับการยอมรับและการมีพรรคพวก
(Need for Approval & Belonging)
  - 3.3 ความต้องการจำเป็นสำหรับการยอมรับนับถือ
(Need for Recognition)
  - 3.4 ความต้องการจำเป็นสำหรับความมั่นคง
(Need for Security)
  - 3.5 ความต้องการจำเป็นสำหรับการแสดงตนเองออก
(Need for Self Expression)

วณิช บรรจง (2525: 20 - 23) กล่าวว่า ความต้องการมูลฐาน (Basic Needs) ของมนุษย์ทุกคน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ความต้องการทางกาย ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็อาจทำให้คนมีชีวิตต่อไปไม่ได้ ความต้องการที่สำคัญสำหรับประเภทนี้ได้แก่
  - ก. ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ
  - ข. ความต้องการอุณหภูมิซึ่งพอดี
  - ค. ความต้องการความเคลื่อนไหว ความต้องการนี้เกิดขึ้นในก้นอัมเนื้อคนจะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ต้องมีการเคลื่อนไหว
  - ง. ความต้องการพักผ่อนนอนหลับ
  - จ. ความต้องการในการขับถ่าย
  - ฉ. ความต้องการทางเพศ
  - ช. ความต้องการการเปลี่ยนแปลง ความเป็นอยู่จำเจซ้ำซากทำให้ชีวิตไม่มี

ความสุข ถ้าได้มีการเปลี่ยนแปลงบ้างจะทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์

ข. ความต้องการการผจญภัย

ง. ความต้องการทางประสาทสัมผัส คือเมื่อมีสิ่งเร้ามาเร้าอวัยวะสัมผัส อวัยวะสัมผัสจะทำงาน และร่างกายจะต้องมีการตอบสนอง

2. ความต้องการทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Needs) ได้แก่ความต้องการที่จำเป็นต้องตอบสนอง ถ้าต้องการที่จะดำรงตนในสังคมให้ราบรื่น ความต้องการประเภทนี้เป็นสิ่งที่มาเรียนรู้เอาภายหลัง กล่าวคือไม่ใช่ความต้องการที่มีความคิดคึกคึกตัวมาตั้งแต่กำเนิด ความต้องการที่สำคัญประเภทนี้ได้แก่

ก. ความต้องการในความรัก (Need for Affection)

ข. ความต้องการในความปลอดภัย (Need for Security)

ค. ความต้องการในฐานะทางสังคม (Need for Social Status)

ง. ความต้องการในอิสรภาพ (Need for Freedom)

จ. ความต้องการในกิจกรรม (Need for Activity)

ฉ. ความต้องการในความสัมฤทธิ์ผล (Need for Achievement)

ความหมายของแรงจูงใจและประเภทของแรงจูงใจตามไคกล่าวมาไว้ตอนที่ 1 ทั้งหมดนี้พอสรุปได้ว่าแรงจูงใจ (Motive) ว่าเป็นแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตนต้องการอย่างมีทิศทางและแรงจูงใจออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. แรงจูงใจของร่างกาย (Physiological Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการของร่างกายเป็นสำคัญ เช่น ความหิว ความกระหาย หรือเมื่อร่างกายขาดอาหารไป ก็จะเป็นผลให้คนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกเพื่อบรรเทาความต้องการนั้น

2. แรงจูงใจส่วนบุคคล (Personal Motives) เป็นแรงจูงใจที่ต่อมาจากแรงจูงใจทางร่างกาย ที่พัฒนาขึ้นมาภายในตัวบุคคลซึ่งแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป เช่น การแสดงออกของคนแต่ละคนอาจจะเป็นการสะสมรูปถ่าย การวางตัวแสดงกริยาทำทางต่าง ๆ ออกมา ตามลักษณะของความสนใจของตนเองหรือเป็นความตั้งใจของตนเองเป็นพิเศษโดยไม่มีผลตอบแทนหรือเจตนาอย่างอื่นเคลือบแฝง

3. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้เพิ่มเติมภายหลังสืบต่อจากแรงจูงใจส่วนบุคคล เพราะมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม จึงทำให้เกิดแรงจูงใจขึ้น เช่น ต้องการความร่ำรวย ความปลอดภัย ต้องการฐานะทางสังคมก็จะทำให้คนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาได้

4. แรงจูงใจในความสมหวังแห่งชีวิต (Self-Actualization motives) ซึ่งเกิดขึ้นในตัวบุคคลเพื่อสนองตอบความต้องการทางอารมณ์ของตนเองและเพื่อการดำรงตนเองอยู่ในสังคมด้วยความราบรื่นและพอใจในตนเองพร้อมกันไปด้วย

ตอนที่ 2 บัณฑิตศึกษา และการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

"บัณฑิตศึกษา" มาจากคำในภาษาอังกฤษ "Graduate Study" หมายความว่า "การศึกษาที่เกิดขึ้นหลังจากที่คนเรียนเป็นบัณฑิตแล้ว" ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงปริญญาโท หรือประกาศนียบัตรเท่านั้น แต่รวมถึงหลักสูตรทุกระดับตั้งแต่หลังจากการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตแล้วเป็นต้นไปจนถึงระดับหลังปริญญาเอก รูปแบบการจัดการศึกษาก็มี 3 แบบ คือ Maturity, Honoray และ Earned Degree บัณฑิตศึกษาในประเทศไทยมี 3 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรหลังปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และ ระดับปริญญาเอก และคาดว่าจะมีเพิ่มขึ้นอีก 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรหลังปริญญาโท ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สูงกว่าปริญญาโทแต่ไม่ถึงขั้นปริญญาเอก เป็นการศึกษาที่กึ่งกลางระหว่างปริญญาเอกและปริญญาโท และอีกระดับคือ ระดับหลังปริญญาเอก (Post-Doctoral) (วิจิตร ศรีสะอ้าน 2525: 1-17)

ประชุมสุข อาชวอรุณ (2523: 48-59) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบัณฑิตศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกกับระดับปริญญาตรีว่า ในหลักสูตรและการสอนในระดับบัณฑิตศึกษานั้นไม่ควรมีความวิชาการทั่วไป คงเหลือแต่เพียงภาควิชาชีพที่เป็นวิชาความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาและสูงพอที่จะเป็นผู้นำในวิชานั้นได้

ไพฑูริย์ ลินสารักษ์ (2523: 116 - 125) ได้ให้ความหมายของ บัณฑิตศึกษาว่าเป็นการศึกษาสำหรับบัณฑิตหรือเป็นการศึกษาในระดับบัณฑิต โดยทั่วไปก็คือ การศึกษาสำหรับผู้จบปริญญาตรีแล้วนั่นเอง แบ่งออกเป็น 2 สายใหญ่ ๆ คือ สายวิชาการ และ สายวิชาชีพ

สายวิชาการ (Academic) ในสายนี้เน้นหนักในเรื่องของความรู้ของวิชาการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความก้าวหน้าในวิชาการด้าน

ต่าง ๆ ดังนั้นการจัดการศึกษาสายนี้จึงมีเป้าหมายในการผลิตบุคลากรหลัก คือผลิตผู้สอน
ในมหาวิทยาลัย (College Teacher) และผลิตนักวิจัยหรือนักวิชาการ
(Researcher or Scholar)

สายวิชาชีพ (Profession) ในสายนี้มีเป้าหมายอยู่ที่การผลิตผู้เชี่ยวชาญ
หรือผู้ชำนาญการเฉพาะเรื่อง (Specialist) สามารถปฏิบัติและทำงานในสาขานั้น
ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะที่ระดับละเอียดและเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้นทั้งนี้ใน
สายนี้จึงเน้นทางด้านการฝึกฝน หากความชำนาญเฉพาะสาขาลงไปไม่เน้นการวิจัยอย่าง
สาขาแรก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปิดสอนในหลักสูตรปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิตขึ้นเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2504 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิต
มหาบัณฑิตทางครุศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย
ในอันที่จะผลิตนักวิชาการ นักวิจัย ผู้บริหาร อาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาที่มี
ประสิทธิภาพและมีมาตรฐานทางวิชาการ ระดับสูง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ 2525: 2) โดยเปิดสอนในสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและ
การแนะแนวเป็นวิชาแรก ต่อจากนั้นบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้ขยายงานทั้งในค่าน
ปริมาณและคุณภาพจึงจะเป็นได้จากการ เปิดสอนหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตเพิ่ม
ขึ้นอีกหลายสาขาวิชา และเปิดสอนหลักสูตรปริญญาครุศาสตรคุณวุฒิบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา
การศึกษาเป็นสาขาแรกในปีการศึกษา 2517 นอกจากนั้นก็ได้ปรับปรุงหลักสูตรต่าง ๆ
อยู่เสมอเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและสนองตอบความ
ต้องการของสังคมด้วย

ในปีการศึกษา 2529 บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์มีบัณฑิตทั้งหมด 1,807 คน
และมหาบัณฑิต รวม 24 สาขาวิชา ทั้งนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์
2529: 14 - 15)

ภาควิชา	สาขาวิชา
มหาวิทยาลัยศึกษา	พื้นฐานการศึกษา
วิจัยการศึกษา	วิจัยการศึกษา
	สถิติการศึกษา
	การวัดและประเมินผลการศึกษา
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
ประถมศึกษา	การศึกษาปฐมวัย
	ประถมศึกษา
มัธยมศึกษา	การสอนภาษาไทย
	การสอนภาษาอังกฤษ
	การสอนสังคมศึกษา
	การศึกษาคณิตศาสตร์
	การศึกษาวิทยาศาสตร์
พลศึกษา	พลศึกษา
	สุขศึกษา
บริหารการศึกษา	บริหารการศึกษา
	นิเทศการศึกษาและพัฒนาลัทธิสูตร
จิตวิทยา	จิตวิทยาสังคม
	จิตวิทยาการปรึกษา
	จิตวิทยาพัฒนาการ
	จิตวิทยาการศึกษา
โสตทัศนศึกษา	โสตทัศนศึกษา
พยาบาลศึกษา	การบริหารการพยาบาล
ศิลปศึกษา	ศิลปศึกษา
อุดมศึกษา	อุดมศึกษา

หลักสูตรการศึกษา

หลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี แบ่งเป็น 2 แผน คือ

1. แผน ก. ประกอบด้วยรายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และทั้งรายวิชาที่ศึกษาและวิทยานิพนธ์ รวมกันแล้วต้องไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต
2. แผน ข. ประกอบด้วยรายวิชาไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่จะต้องมีการสอบรวมยอด

ระยะเวลาการเรียนในแต่ละแผนไม่น้อยกว่า 4 ภาคการศึกษาหรือเทียบเท่า แต่ไม่เกิน 10 ภาคการศึกษาหรือเทียบเท่า นับจากวันเปิดภาคการศึกษาแรกที่เข้าศึกษา

การวัดและประเมินผลการศึกษา

ผลการสอบรายวิชา มีลำดับชั้นและแต้มดังนี้

A	=	ดีมาก	=	4	แต้ม
B	=	ดี	=	3	แต้ม
C	=	พอใช้	=	2	แต้ม
D	=	อ่อน	=	1	แต้ม
F	=	ตก	=	0	แต้ม

นิสิตจะได้ F ในกรณีดังต่อไปนี้

1. ถูกตัดสินว่าสอบตก
2. ขาดสอบโดยไม่ได้รับอนุมัติจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
3. ไม่มีสิทธิเข้าสอบ เพราะเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80
4. ทำผิดข้อบังคับการสอบไล่ของคณะและถูกตัดสินให้สอบตก

ถ้าการวัดผลวิชานั้นยังไม่สมบูรณ์ นิสิตจะได้สัญลักษณ์ในการตีต่อไปนี้

1. เจ็บป่วยในระหว่างการสอบ โดยมีใบรับรองแพทย์และได้รับอนุมัติให้ลาป่วยได้

2. อาจารย์ผู้สอนและหัวหน้าภาควิชาให้เหตุผล เนื่องจากนิสิตทำงานที่เป็นส่วนประกอบของวิชานั้นไม่สมบูรณ์

3. ขาดสอบโดยเหตุสุดวิสัย และครบคือนุมัติ

ผู้ที่ได้สัญญัตินัย I จะต้องสอบหรือทำงานเพิ่มเติมให้เสร็จ เพื่อให้อาจารย์ผู้สอบรายงานผลการสอบได้ภายใน 2 สัปดาห์แรกของภาคการศึกษาถัดไป มิฉะนั้นจะเปลี่ยนจาก I เป็น F โดยอัตโนมัติ

ในกรณีที่นิสิตสอบรายวิชาบังคับได้ และ นิสิตจะต้องลงทะเบียนเข้าศึกษารายวิชานั้นซ้ำอีก

สำหรับผลการสอบวิทยานิพนธ์ กำหนดไว้ 4 ระดับ คือ

ดีมาก (Very Good)

ดี (Good)

ผ่าน (Pass)

ตก (Failure)

การขอลาพักการศึกษา

นิสิตที่ประสงค์จะลาพักการศึกษาจะต้องเข้าศึกษาแล้วอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา และได้เกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3 โดยยื่นคำร้องที่สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย ภายใน 6 สัปดาห์แรกของภาคการศึกษา ถ้าพ้นกำหนดดังกล่าวจะมีสิทธิ์ลาพักได้ก็ต่อเมื่อ

1. ถูกเกณฑ์เข้ารับราชการทหาร

2. มีความจำเป็นต้องเดินทางไปต่างประเทศ เพื่อกิจการอื่นใดที่บัณฑิตวิทยาลัยเห็นสมควร

3. เจ็บป่วยจนต้องพักรักษาตัวติดต่อกันเกินกว่า 3 สัปดาห์ ตามคำสั่งแพทย์

4. มีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง อาจได้รับพิจารณาให้ลาพักได้

แต่ทั้งนี้ ระยะเวลาที่ลาพักการศึกษานี้จะนับรวมอยู่ในระยะเวลาการศึกษาด้วย เว้นแต่ลาพัก ตามข้อ 1 และจะต้องมีการชำระค่าธรรมเนียมการลงทะเบียนตามระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย

การพ้นสภาพนิสิต

ผู้ที่บัณฑิตวิทยาลัยรับเข้าศึกษา จะมีฐานะเป็นนิสิตสภาพใดสภาพหนึ่งดังนี้

1. นิสิตสามัญ คือผู้ที่บัณฑิตวิทยาลัยรับเข้าเป็นนิสิตโดยสมบูรณ์ในแต่ละสาขาวิชา
2. นิสิตทดลอง หมายถึง ผู้ที่บัณฑิตวิทยาลัยรับเข้าเป็นนิสิตทดลองศึกษาในแต่ละสาขาวิชาของหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

การพ้นจากสภาพการ เป็นนิสิตของบัณฑิตวิทยาลัย มีดังนี้

1. นิสิตทดลองศึกษา เมื่อสิ้นภาคการศึกษาแรก ต้องสอบไล่ได้แต้มเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.00 และสอบได้สัญลัษณ์ S ในวิชาไม่นับหน่วยกิต (ถ้ามี) จึงจะเปลี่ยนสภาพเป็นนิสิตสามัญ มิฉะนั้นท่านจะต้องพ้นสภาพการ เป็นนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย
2. นิสิตสามัญที่ได้แต้มเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 ในภาคการศึกษาแรก จะต้องพ้นจากสภาพนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย
3. นิสิตสามัญ ที่สอบได้แต้มเฉลี่ย 2.50 ขึ้นไป แต่ไม่ถึง 3.00 เมื่อสิ้นภาคการศึกษาใด ๆ จะต้องทำแต้มเฉลี่ยสะสมให้ได้ 3.00 ในเวลา 2 ภาค การศึกษาถัดไป สำหรับนิสิตประกาศนียบัตรบัณฑิต และภายใน 3 ภาคการศึกษาถัดไปสำหรับนิสิตปริญญาโทบัณฑิต และนิสิตปริญญาตรีบัณฑิต มิฉะนั้นท่านจะต้องพ้นสภาพการ เป็นนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย
4. เมื่อครบกำหนดระยะเวลาศึกษาตามหลักสูตร แต่ละหลักสูตรแล้ว นิสิตที่ได้แต้มเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.00 หรือยังสอบไล่หน่วยกิตไม่ครบตามหลักสูตร ต้องพ้นสภาพนิสิตทันที
5. นิสิตที่ได้ผลการสอบวิทยานิพนธ์ ระดับ "ตก" ก็ต้องพ้นสภาพนิสิตเช่นเดียวกัน
6. นิสิตระดับปริญญาโท และนิสิตเตรียมปริญญาตรีบัณฑิต ที่สอบรวมยอดตก 2 ครั้ง ถือว่าพ้นสภาพการ เป็นนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย

7. นิสิตปริญญาคุณวุฒิตึก ที่ไม่สามารถส่งวิทยานิพนธ์ภายในกำหนดที่ได้รับ อนุมัติการขยายเวลาจากคณะกรรมการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย ต้องพ้นสภาพการเป็น นิสิตบัณฑิตวิทยาลัย

8. นิสิตที่มีใ้เสนอวิทยานิพนธ์ในรูปแบบเล่มสมบูรณ์ ในระยะเวลาหนึ่ง ภาคการศึกษา หลังจากได้รับการประเมินผลวิทยานิพนธ์เป็นสัญลักษณ์ ครบตามจำนวนหน่วยกิตวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรแล้ว ต้องพ้นสภาพนิสิต

9. นิสิตที่มีใ้ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา ก็ให้พ้นจากสภาพนิสิตเว้นแต่เมื่อ พ้นสภาพนิสิตไม่เกิน 1 ภาคการศึกษา อาจขอคืนสภาพการเป็นนิสิตได้เมื่อใ้ชำระค่า ธรรมเนียมและได้รับอนุมัติจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

10. นิสิตที่มีใ้ปฏิบัติตามมติคณะกรรมการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย หรือคำสั่งของ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตามระเบียบการศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัยต้องพ้นสภาพนิสิต

บัณฑิตศึกษาและการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของจุฬาลงกรณ์ พอสรุได้ว่า บัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับคนที่เป็นบัณฑิตแล้วและมีหลายหลักสูตรแต่ละ หลักสูตรก็ใช้เวลาศึกษาต่างกัน เช่น หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต หลักสูตรปริญญาคุณวุฒิตึก ฯลฯ สำหรับบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ จัดตั้งขึ้นมาเมื่อปีการศึกษา 2504 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตนักวิชาการ นักวิจัย ผู้บริหาร อาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานทาง วิชาการระดับสูง สำหรับปีการศึกษา 2529 บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ก็ได้ทำการเปิด สอนสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งหมด 24 สาขาวิชา โดยมีระเบียบการจัดการศึกษาภายใต้กฎ และระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย มีสำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ เป็นผู้ประสานงาน ระหว่างคณะครุศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย สำหรับนิสิตที่เข้ามาศึกษาในระดับปริญญา มหาบัณฑิตก็จำเป็นต้องทราบในกฎระเบียบดังกล่าว เช่น การวัดและประเมินผลการศึกษา การลาพักการศึกษา การพ้นสภาพการเป็นนิสิต เป็นต้น

ตอนที่ 3 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องรายงานการวิจัยเกี่ยวกับ แรงจูงใจต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญา มหาบัณฑิตยังไม่พบว่า มีผู้ใ้ทำการวิจัยมาก่อนเลยผู้วิจัยจึงขอรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับ นิสิตบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ผู้วิจัย

ทำการวิจัยในเรื่องนี้อยู่ และเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

จินดา ยัญทิพย์ (2528: 116 - 140) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา กับแบบการเรียนของนิสิตมัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา และแบบการเรียนของนิสิตมัธยมศึกษา โดยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา (Educational Philosophy Inventory) และพัฒนาแบบวัดแบบการเรียนของนิสิต (Student Learning Styles Questionnaire) ของแอน แอนโทนี กราซ่า และเชอร์วิล ไรช์แมน (Anthony Grasha and Sheryl Reichman) และได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับนิสิตระดับปริญญาโท มัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2526 จำนวน 355 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้นี้มาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ร้อยละ มีขมิ้มเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างชุดของตัวแปรด้วย Canonical Correlation ซึ่งผลการวิจัยพอสรุปได้คือ

1. แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของนิสิตมัธยมศึกษาโน้มไปทางสหิทธิพัฒนาการนิยมในทุกด้านของแนวความคิดทางปรัชญาการศึกษาซึ่งได้แก่ ความหมายการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษา องค์ประกอบของการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน ส่วนทางด้านแบบการเรียนของนิสิตมัศึกษามีแบบการเรียนที่นิสิตชอบ คือแบบร่วมมือแบบมีส่วนร่วม และแบบอิสระ ส่วนแบบการเรียนที่นิสิตไม่ชอบคือ แบบพึ่งพา แบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา กับแบบการเรียนพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 คือ แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาสารัตถดนิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียนแบบร่วมมือและสัมพันธ์ในทางบวกกับแบบการเรียนแบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วม แนวคิดทางปรัชญาการศึกษา นิรันตรนิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียน แบบหลีกเลี่ยง แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียนแบบร่วมมือ และสัมพันธ์ในทางบวกกับแบบการเรียนแบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วม แนวคิดทางปรัชญาการศึกษา นิรันตรนิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียน แบบ

แบบหลักเดี่ยว แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่พัฒนาการนิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียนแบบอิสระ และมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับแบบเรียนแบบมีส่วนร่วม แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับแบบการเรียนแบบอิสระ และแบบร่วมมือมีความสัมพันธ์ทางลบกับแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม แนวคิดปรัชญาการศึกษาอรรถิภาวนิยมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับแบบการเรียนแบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร ของแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา กับชุดตัวแปรของแบบเรียนนั้นพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.46090 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นันทนา รัตนอาภา (2526: 116 - 119) ได้ทำงานวิจัยเพื่อเปรียบเทียบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสำเร็จการศึกษาตามกำหนดและหลังกำหนดเวลาของหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรุ่นปีการศึกษา 2516 - 2520 ซึ่งสนใจตัวแปรด้านสถานภาพส่วนตัว ประชากร เป็นนิสิตที่สำเร็จการศึกษาตามกำหนด 164 คน และสำเร็จหลังกำหนด 96 คน ซึ่งเป็นประชากรที่ตอบแบบสอบถามกลัมนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ ค่าสถิติที (t-test) การวิเคราะห์แบบจำแนกประเภท (Discriminant Analysis) และการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า เกรตเฉลี่ยสะสมในระดับปริญญาตรี กับลักษณะการสำเร็จการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ แต่พบว่าเกรตเฉลี่ยสะสมในระดับปริญญาโท กับการสำเร็จการศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญในบางวิชา ได้แก่ ภาควิชาบริหาร-การศึกษา และภาควิชาพลศึกษาที่ระดับ .01 และ .05 โดยกลุ่มที่สำเร็จตามกำหนดเวลามีเกรตเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่สำเร็จหลังกำหนดเวลา และพบว่านิสิตกลุ่มที่สำเร็จตามกำหนดเวลาส่วนใหญ่ลาศึกษาต่อจนทำวิทยานิพนธ์เสร็จ ในขณะที่กลุ่มที่สำเร็จหลังกำหนดเวลามาเรียนในขณะที่ยังทำงานอยู่โดยไม่ได้ลาศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาและ/หรือลามาศึกษาเฉพาะเรียน เนื้อหาวิชาจนครบหมดแล้วกลับไปทำงานควบคู่กับการทำวิทยานิพนธ์

ตัวแปรด้าน จำนวนบุตร อธิบาย จำนวนครั้งที่มาสมัครสอบเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท เกรตเฉลี่ยสะสมในระดับปริญญาตรี เกรตเฉลี่ยสะสมในระดับปริญญาโท และระยะเวลาที่ทำงานก่อนเข้าศึกษาในระดับปริญญาโทของนิสิตในแต่ละภาควิชาและรวมทุก

ภาควิชาพร้อม ๆ กัน พบว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่สามารถนำมาจำแนกกลุ่มของครูศาสตร
มหาวิทยาลัยระหว่างกลุ่มที่สำเร็จตามกำหนดเวลาและกลุ่มที่สำเร็จหลังกำหนดเวลาออกจาก
กันได้โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นิสิตกลุ่มที่สำเร็จหลังกำหนดเวลามีปัญหาส่วนตัวมากกว่ากลุ่มที่สำเร็จตามกำหนด
เวลา ในหมวดปัญหาด้านการปรับตัวด้านการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนิสิต
ภาควิชามัธยมศึกษากลุ่มที่สำเร็จหลังกำหนดเวลามีปัญหาส่วนตัวมากกว่ากลุ่มที่สำเร็จตาม
กำหนดเวลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในหมวดปัญหาด้านอารมณ์และความรู้สำนึกคิด
เกี่ยวกับตนเองและหมวดปัญหาด้านการปรับตัวด้านการเรียน ส่วนภาควิชาอื่น ๆ ปรากฏ
ว่าไม่มีนัยสำคัญ

นิสิตที่สำเร็จตามกำหนดเวลาคิดเป็นร้อยละพบว่านิสิตภาควิชาโสตทัศนศึกษามี
ค่าร้อยละสูงสุด รองลงมาได้แก่ภาควิชาบริหารการศึกษา ส่วนภาควิชามัธยมศึกษาและ
วิจัยการศึกษาพบว่านิสิตสำเร็จตามกำหนดคิดเป็นร้อยละน้อยที่สุด

ประพัฒน์ จำปาไทย (2525: 152 - 175) ใ้ทำงานวิจัยเรื่องความพึงพอใจ
ของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาระดับความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อ
กระบวนการเรียนการสอนและหาตัวประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจ เครื่องมือที่ใช้เป็น
แบบสำรวจความพึงพอใจเป็นมาตราส่วนประเมินค่ามีจำนวนข้อกระทง 130 ข้อ และได้
ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปริญญาโทมหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ที่ลง
ทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 615 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูล
โดยคำนวณค่าตัวกลางเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ตัวประกอบที่สำคัญ
ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของ
นิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มาก มีทั้งหมด
8 ข้อกระทง เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

1. ความเป็นที่เชื่อถือในวงวิชาการของอาจารย์
2. การเปิดโอกาสให้นิสิตซักถามปัญหา
3. ความเชื่อมั่นในตนเองของอาจารย์
4. การสอนโดยสอนทฤษฎีควบคู่การปฏิบัติ
5. ความเป็นกันเองของอาจารย์

6. การประเมินผลโดยประเมินจากการทำรายงานและการสอบ
7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำรายงานและศึกษาค้นคว้าตามอาจารย์ที่กำหนด
8. การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของอาจารย์

ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอน ระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบได้ตัวประกอบทั้งหมด 16 ตัวประกอบ โดยเรียงค่าผลรวมความแปรปรวนร่วม (SSQ) จากมากไปหาน้อย มีดังนี้ คือ

1. บทบาทและบุคลิกภาพของอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา
2. บทบาทและบุคลิกภาพเพื่อนนิสิตด้านการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา
3. สภาพห้องทำงานนิสิตบัณฑิตศึกษาที่ภาควิชาจัดไว้ให้
4. สภาพห้องเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา
5. ค่านิยมวิชาที่จัดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา
6. ลักษณะข้อสอบที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา
7. วิธีสอนของอาจารย์ที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา
8. บุคลิกภาพของนิสิตบัณฑิตศึกษาค้นสังคมกับเพื่อน
9. หลักการประเมินผลการเรียนที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษา
10. บทบาทของนิสิตแสดงถึงความมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
11. ความมีคุณธรรมและมนุษยสัมพันธ์ของอาจารย์ที่มีต่อนิสิต
12. การบริการวิชาการของห้องสมุด
13. การเตรียมการสอนของอาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา
14. การจูงใจให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
15. การจัดกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมให้ประสบการณ์แก่นิสิต
16. การจัดบรรยากาศในห้องเรียน

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับนิสิตบัณฑิตศึกษา ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะพบว่าผู้ให้ความสนใจการวิจัยเกี่ยวกับนิสิตบัณฑิตศึกษาพอสมควรและที่ได้นำเสนอนี้ก็มี การวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของนิสิต ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสำเร็จการศึกษา ตามกำหนดและหลังกำหนดของนิสิต และความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียน การสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่านิสิตบัณฑิตศึกษาเป็นกลุ่มประชากรที่สำคัญและ ไม่ควรมองข้ามไปทั้งนี้เพราะนโยบายผลิตมหาบัณฑิตของบัณฑิตศึกษาก็เพื่อให้เป็นบุคคลที่มี

ความรู้ รู้จักใช้ความรู้ มีความก้าวหน้า หันสมัย และมีคุณธรรม แต่ตัวนิสิตที่เข้ามาศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานี้ ยังไม่มีใครเข้าใจในลักษณะของนิสิตมากเพียงพอไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ทางวิชาการ วิธีการศึกษาค้นคว้าความรู้ ด้านสาเหตุของการเข้ามาศึกษาต่อ หรือ ภูมิหลังของนิสิต หากได้มีการวิจัยเกี่ยวกับนิสิตบัณฑิตศึกษาให้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น นอกจากจะช่วยให้ทราบถึงลักษณะของนิสิตดีขึ้นแล้ว ยังอาจจะเป็นการช่วยให้การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการบัณฑิตศึกษาได้ดียิ่งขึ้น เพราะถึงแม้ว่าจะมีการจัดการเรียนการสอนที่มีกระบวนการที่ดีเพียงใดก็ตาม แต่มหานิสิตที่เป็นผลผลิตออกไปนั้นจะดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับนิสิตที่เป็นวัตถุดิบ เข้ามาในระบอบการเรียนการสอนนั้นด้วยเช่นกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย